

SAUL BELLOW • Günü Yaşa

© 2006 İletişim Yayıncılık A.Ş.,
Modern Klasikler - Dünya Edebiyatı / 1. BASIM
2006-2015, İstanbul (4 baskı)

Seize the Day

© 1956, 1974, 1984 The Estate of Saul Bellow
Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 1183 • Dünya Edebiyatı 222

ISBN-13: 978-975-05-2965-8

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

2. Baskı 2022, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Horace Pippin, “Birmingham Kilisesi IV”, 1942

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Emre Bayın

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SAUL BELLOW

Günü Yaşa

Seize the Day

ÇEVİREN
Hasan Fehmi Nemli

BARIŞ ÖZKUL'UN ÖNSÖZÜYLE

SAUL BELLOW 10 Haziran 1915'te, ailesinin kısa bir süre önce Rusya'dan göçerek yerleştiği Kanada'nın Quebec şehrinde doğdu. Dokuz yaşındayken ailesiyle beraber Amerika'ya, hayatının büyük bölümünü geçireceği, roman ve hikâyelerinin büyük kısmının ana mekânı olan Şikago'ya göç etti. Küçük yaştan itibaren kitap okumaya merak sardı. Chicago Üniversitesi'nde başladığı İngiliz Edebiyatı eğitimini iki sene sonra yarıda bırakarak, Northwestern Üniversitesi'nin antropoloji bölümüne geçti. Bellow romancılık kariyerinden önce geçimini, bir süre gazete ve dergilere kitap eleştirileri yazarak sağladı. İlk romanı *Boşlukta Sallanan Adam* 1944'te, ikinci romanı *Kurban* 1947'de yayımlandı. 1948'de aldığı Guggenheim bursuyla iki sene Paris'te ve başka Avrupa şehirlerinde kaldı. Asıl başarı ve ünü, bu iki yıl içinde yazmaya başlayıp 1953'te yayımladığı ve yayımlanır yayımlanmaz Amerikan Ulusal Kitap Ödülü'ne değer bulunan *Augie March'in Maceraları* ile elde etti. Ardından 1956'da kısa ama güçlü bir kitap olan dördüncü romanı *Günü Yaşa'yı* yayımladı. 1959'da, 1960'lardan 2000'lere kadar yazacağı kitapların tema ve yapılarının habercisi olan *Yağmur Kralı* yayımlandı. Beş senede yazdığı ve 1964'te yayımladığı en büyük kitabı *Herzog* ile ikinci defa Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandı. Bellow 1970 yılında *Bay Sammler'in Gezegeni*'ni yayımladı ve bu kitapla beraber üst üste üç kez Ulusal Kitap Ödülü kazanan ilk Amerikan yazarı oldu. 1975'te Pulitzer Ödülü'nü kazanacak olan *Humboldt'un Armağanı*'nı yazdı. 1976'da İsveç Akademisi tarafından Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Akademi ödül gerekçesinde, Bellow'un "derin bir insanlık kavrayışıyla çağdaş kültürün incelikli bir çözümlemesini eserlerinde birleştirmesine" dikkat çekti. Bellow'un bu tarihten sonra yazdığı kitaplar: *The Dean's December* (Dean'ın Kışı, 1982), *More Die of Heartbreak* (Kalp Kırıklığından Ölüyoruz Çoğumuz, 1987), *A Theft* (Hırsızlık, 1989), *The Bellarosa Connection* (Belarus Bağlantısı, 1989), *Something to Remember Me By: Three Tales* (Beni Hatırlatacak Bir Şey: Üç Hikâye, 1991), *The Actual* (Işın Ash, 1997), *Collected Stories* (Toplu Hikâyeler 2001). 20. yüzyılın en büyük romancılarından biri sayılan Saul Bellow, 5 Nisan 2005'te, doksan yaşında Şikago'da hayatını kaybetti.

I

Dertlerini saklamak söz konusu olduğunda Tommy Wilhelm bir başkasından daha az yetenekli değildi. En azından o böyle düşünüyordu ve kendisini destekleyen bazı kanıtlar vardı. Bir zamanlar oyuncuydu –yo, tam olarak değil, daha çok bir figüran– ve oyunculuk nedir, ne değildir biliyordu. Ayrıca puro içiyordu; bir insan puro içip bir de şapka taktı mı bir avantaj elde eder; ne hissettiğini anlamak daha zorlaşır. Kahvaltudan önce mektuplarını almak için yirmi üçüncü kattan asma kattaki lobiye iniyordu; yeterince iyi görün­düğünü düşünüyordu –umuyordu– işleri yolundaymış gibi. Salt umut meselesiydi bu, zira şu anki çabalarına ekleyebileceği fazla bir şey yoktu. On dördüncü katta babasının asansöre bindiğini görmeye hazırladı kendini; kahvaltuya giderken sık sık bu saatte karşılaşılırdı. Görünüşünü dert ediyorsa bunun nedeni esas olarak babasıydı. Ama asansör on dördüncü katta durmadı, aşağı doğru inişini sürdürdü. Kapı gürültüsüzce açıldı; holü kaplayan iyi serilmemiş, koyu kırmızı büyük halı Wilhelm’in ayaklarının altında dalga dalga uzanıyordu. Lobinin ön tarafı karanlık ve sakindi. Tavandan

yere kadar uzanan, yelkeni andıran perdeler güneş ışığının içeri girmesine izin vermiyordu, ama dar ve uzun üç pencere açıktı; Wilhelm mavi gökyüzünde, lobinin hemen altındaki sinemanın tentelerini tutan kalın zincirlere konmak üzere olan bir güvercin gördü. Kısa bir süre kuvvetle çırpılan kanat seslerini işitti.

Hotel Gloriana'nın müşterilerinin çoğu emeklilik yaşını geçmişti. Broadway boyunca Yetmişli, Seksenli, Doksanlı sokaklarda New York'un hayli kalabalık erkek, kadın yaşlı nüfusunun büyük bir kısmı oturur. Hava çok soğuk veya yağışlı olmadıkça minik parmaklıklarla çevrili parklardaki ve Verdi Meydanı'ndan Columbia Üniversitesi'ne kadar metro boyunca sıra sıra bankları doldurur; dükkânlara, kafeteryalara, ucuzcu dükkânlara, çayhanelere, ekmek ve pasta dükkânlarına, güzellik salonlarına, okuma odalarına ve kulüp odalarına doluşurlar. Wilhelm yerinin Gloriana'daki bu yaşlı insanlar arasında olmadığını hissediyordu. Nispeten gençti; kırklarının ortasında, geniş omuzlu, cüsseli ve sarışındı; şimdi den biraz kamburlaşmış ve kalınlaşmış da olsa güçlü bir sırtı vardı. Kahvaltıdan sonra otelin yaşlı müşterileri lobideki yeşil deri koltuklara ve divanlara oturup dedikodu yapar, gazetelere göz atarlardı; günün geçip gitmesini beklemekten başka yapacak işleri yoktu. Ama Wilhelm hareketli bir hayata alışkındı; sabahları yenilenmiş bir enerjiyle dışarı çıkmayı seviyordu. Aylardır, işi olmamasına rağmen, sabahları erken kalkarak moralini yüksek tutmuştu; tıraşını oluyor, sekizde lobide arzu endam ediyordu. Babasıyla birlikte kahvaltıya gitmeden önce gazete ve birkaç puro satın alıyor ve bir veya iki Coca-Cola içiyordu. Kahvaltıdan sonra iş bakmak için kendini dışarı atıyordu. Dışarı çıkmanın kendisi başlı başına iş olmuştu. Sonunda bunu böyle daha fazla sürdüremeyeceğini anlamıştı ve bugün korkuyordu. Bu alışkanlığın bozulmak üzere olduğunun farkındaydı; çoktan içine doğan, ama he-

nüz şekillenmemiş büyük bir sorunun kapıda olduğunu seziyordu. Akşama kalmadan öğrenecekti. Yine de her günkü izlediği yolu izledi ve lobiyi bir baştan diğerine katetti.

Gazete tezgâhına bakan Rubin'in gözleri zayıftı. Aslında köşelerinden aşağı sarkan buruş buruş gözkapaklarıyla gözleri zayıf olmayabilirdi, ama ifadeden yoksundu. İyi giyiniyordu. Bu pek gerekli görünmüyordu –zamanının çoğunda tezgâhın ardındaydı– ama yine de çok iyi giyiniyordu. Üzerinde pahalı, kahverengi bir takım elbise vardı; kol manşetleri küçük ellerini kaplayan kılları karmakarışık ediyordu. Countess Mara bir kravat takıyordu. Wilhelm yaklaşırken Rubin onu görmedi; hayallere dalmış, bulunduğu köşeden görülebilen birkaç blok ötedeki Hotel Ansonia'ya bakıyordu. Kentin bu yöredeki simge binalarından Ansonia'nın mimarı Stanford White'di. Bina, kuleleri, kubbeleri, hava şartlarına maruz kalmaktan yeşermiş metalden silindirik ve küresel devasa yapı elemanlarıyla, demir kafes işleri ve çiçek ya da yaprak süslemeleriyle yüz defa büyütülmüş Prag ya da Münih'ten barok bir saray gibi görünür. Binanın yuvarlak üst kısmı kapkara televizyon antenleriyle doludur. Havanın durumuna göre mermer ya da deniz suyu gibi görünür; sistekayağan taşı gibi kapkara, güneş ışığında süngertaşı gibi bembeyaz. Bu sabah bina derin sudaki kendi yansıması gibi görünüyordu, üst tarafları beyaz ve üst üste binmiş yığınlar, alt tarafında çarpık çurpuk mağaramsı oyuklar. İki adam birlikte binayı seyre daldılar.

Sonra Rubin, "Babanız beyefendi kahvaltuya indi bile," dedi.

"Ah, öyle mi? Bugün benden önce davranmış demek."

"Gömleğiniz sansasyonel," dedi Rubin. "Nereden, Saks'tan mı?"

"Hayır, bu bir Jack Fagman... Şikago'dan."

Wilhelm, neşesi yerinde değilken bile alnını hoşça gidecek bir biçimde buruşturabilirdi. Yüzünün kimi yavaş ve sessiz

ifadeleri çok çekiciydi. Kendinden uzaklaşmak ve gömleğine daha iyi bakmak istiyormuş gibi geriye doğru bir adım attı. Bakışlarında savruk giyimiyle eğleniyormuş gibi muzip bir ifade vardı. İyi giyinmeyi severdi, ama üzerine geçirdiği her şey ayrı bir havadan çalardı. Wilhelm güldüğünde biraz nefes nefese kalıyordu; dişleri küçüktü; yanakları gülerken yuvarlaklaşıyor ve onu yaşından daha küçük gösteriyordu. Üniversitede birinci sınıfta okuduğu, sırtına rakun kürkünden bir ceket; sarışın koca kafasına bir balıkçı şapkası geçirdiği o eski günlerde, babası, iri cüssesine rağmen ağaçtaki kuşları bile kendine meftun edeceğini söylerdi. Wilhelm hâlâ çok çekiciydi.

“Bu kumru-grisi rengi seviyorum,” dedi Wilhelm alışkanlık edindiği arkadaş canlısı, sevecen haliyle. “Yıkanabilen türden değil. Kuru temizlemeye göndermen gerekiyor. Asla yıkandığı zamanki kadar iyi kokmuyor. Ama iyi bir gömlek. On altı, on sekiz papele mal oldu.”

Bu gömleği Wilhelm almamıştı, patronunun hediyesiydi, papaz olduğu eski patronunun. Fakat bunun hikâyesini Rubin’e anlatması için bir neden yoktu. Hem belki de Rubin bunu zaten biliyordu; Rubin, kendisinden habersiz kuş uçmayan, yaprak kıpırdamayan adamlardandı. Öte yandan Wilhelm de Rubin hakkında birçok şey biliyordu; sözelimi Rubin’in karısı, Rubin’in işi, Rubin’in sağlığı hakkında. Bunlardan hiçbirinin sözü edilemezdi, sözü edilemeyen şeylerin ağırlığı onlara konuşacak pek fazla şey bırakmıyordu.

“Doğrusu, bugün fevkalade formda görünüyorsunuz,” dedi Rubin.

Wilhelm sevinçle, “Ben mi? Gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz?” dedi. İnanamıyordu. Yansımasını puro kutularıyla dolu vitrinde, büyük mühürler, kâğıt damaskolar, ünlü insanların, Garcia’nın, VII. Edward’ın, Büyük Kiros’un altın gofrajlı portreleri arasında gördü. Vitrin elbette karanlıktı ve

görüntüyü biraz çarpıtıyordu, ama yine de iyi görünmediğini düşündü Wilhelm. Derin bir kırışık alnında, iki kaşı arasında kocaman bir parantez oluşturuyordu ve sarışın cildi üzerinde yer yer kahverengi lekeler vardı. Şaşkın, tasalı, arzulu gözlerinin ve burun delikleriyle dudaklarının vitrindeki yansıması onu eğlendirmeye başlamıştı. Sarı saçlı su aygırını! Kendini böyle görüyordu; iri, yuvarlak bir yüz, kocaman, kırmızı bir ağız, güdük dişler. Bir de şapka görüyordu. Ve tabii bir de puro. Bütün hayatım boyunca ağır işler yapmalıydım, diye düşündü. Ağır iş seni yorar ve uykunu getirir. O zaman enerjimi harcar ve kendimi daha iyi hissederdim. Bunun yerine kendimi göstermek istedim... her şeye rağmen.

Çok çaba göstermişti, ama bu ağır işte çalışmakla aynı şey değildi, öyle değil mi? Genç bir adam olarak kötü bir başlangıç yaptıysa, bunun nedeni yine bu aynı surattı. Bin dokuz yüz otuzların başlarında, dikkat çekici güzelliği nedeniyle kısa bir süreliğine onda bir yıldız kumaşı olduğu düşünülmüş, o da böylece Hollywood'un yolunu tutmuştu. Orada yedi yıl boyunca inatla bir sinema oyuncusu olmaya çalışmıştı. Yedi yıl dolmadan çok önce tutkusundan da, yanılmasından da eser kalmamıştı, ama gururu yüzünden, belki de tembelliğinden Kaliforniya'da kalmaya devam etmişti. Sonunda, başka şeylere yönelmişti, lakin yenilgiyle sonuçlanan bu yedi yıllık sebat onu ticarete ve iş dünyasına uygunsuz bir hale getirmiş, artık bir meslek edinmek için çok geç kalmıştı. Gelişmesi çok yavaş olmuş, gittikçe gerilemiş ve içindeki enerjiden kurtulması mümkün olmamıştı; kendisine en büyük zararı veren şeyin bu enerji olduğundan emindi.

“Dün gece remide göremedim sizi,” dedi Rubin.

“Gelemedim. Nasıl geçti?”

Son haftalarda Wilhelm neredeyse her gece remi oynuyordu, ama dün gece daha fazla kaybı kaldıramayacağını anla-